

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XVI. Nefas esse Episcopo tùm Comœdiis, tùm spectaculis aliis interesse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

CAP. XVI.

Nefas Episcopo esse, tùm Comædiis, tùm spectaculis aliis interesse.

I.

Spectaculum propriè appellatum gladiatorium munus significat, uti annotavit J. Lipsius *lib. 1. Saturnal. cap. 7.* & M. Tullius gladiatores pro spectaculo & munere ipso usurpavit, *Philipp. 1. & 9.* In genere autem dicuntur omnes ludi, qui causâ voluptatis publicè exhibentur. Solebant enim Imperatores olim in præcipuis Urbibus & Romæ præsertim ingenti sumptu vasta extruere theatra, amphitheatra, circos, lacus, in quibus saltationes, venationes, ludi, naumachix exercebantur, istaque spectacula efficacissimum regnandi instrumentum habebant. Per ea enim populum sibi conciliabant atque faventem faciebant, & his ejus studii ac voluptatibus grati reddebantur *l. 1. C. de spectac. lib. 11.* & popularibus plausibus serviebant *l. 5. C. eod.* cum ad hoc adinventâ essent spectacula, ut ad animi voluptatem agerentur populo, multâque delectatione eum implerent. *Novell. 105. cap. 1.* Et sic namque affectus erat populus Romanus, ut summâ alacritate & incredibili cupiditate ad ludos conflueret, quod notat Juvenalis *Satyr. 10.*

— — *duas tantùm res anxius optat,
Panem & Circenses.*

& Satyr. 11.

Mæstitia est caruisse anno Circensibus uno.

Idemque ingenium etiam Syris tribuit Herodianus *lib. 2. c. 7.* quos ideo Nigro præsidii suo Romanum Imperium affectanti fuisse scribit, quod & imperium apud illos humanissimè gesserat, & ludis multitudinem, ac celebritatibus detinuerat. *Sunt autem, inquit, Syri suapte natura hujuscemodi oblectamentorum cupidiores; è quibus Antiocheni maximam felicissimamq; Urbem inhabitantes, totum ferme annum vel in urbe ipsâ, vel in suburbanis ludos & festa concelebrant. Quocirca edendis assidue spectaculis, ac remittendis exhilarandisq; otio animis, ita sibi vulgus adjunxerat, ut ab omnibus magnopere coleretur.*

II. Quantâcunq; verò populus inde perceperit voluptatem, eam tamen bonis moribus adversam esse, rectè censuit Seneca: *Nihil est tam damnosum honestis moribus, quàm in aliquo spectaculo residere. Tunc enim per voluptatem faciliùs vitia surrepunt.* Nec principibus, si boni fuerint, istiusmodi instrumentis opus est, uti optimè ratiocinatur Flavius Vopiscus in

Carino

Carino de spectaculis ab eo exhibitis: Sed hac omnia nescio quantum ad populum gratia habeant, nullius certe sunt momenti apud principes bonos. Id vero plenius considerantes Christiani in primitivâ Ecclesiâ prorsus abstinerunt ab invisendis istiusmodi spectaculis, non obstante indignatione gentilium, qui injuriam sibi isto spectaculorum suorum contemptu inferri arguebant. Tertullianus in apologet. c. 38. *Æquè spectaculis vestris in tantum renunciamus, in quantum et igitur eorum, quas scimus de superstitione conceptas, cum & ipsis rebus, de quibus transiguntur, prater sumus. Nihil est nobis dictu, visu, auditu cum in sania circi, cum impudicitia theatri, cum atrocitate arena, cum Xysti vanitate. Quo vos offendimus, si alias presumimus voluptates? Si oblectari novisse nolumus, nostra injuria est, si forte, non vestra. Sed reprobamus, qua placent vobis, nec vos nostra delectant, Circi, theatri, amphitheatri, Xysti facit mentionem, quibus omnibus interesse noluerunt Christiani. Circum enim propter irrorem & insana iurgia; theatrum ob spurcitiam & impudicitiam; amphitheatrum ob atrocitatem & immanitatem damnabant; Xysti verò exercitationes tanquam vanas & inutiles improbant.*

III. Postquam verò tranquillitate Ecclesiis partâ ipsi etiam Clerici in delicias propenderunt & variis oleamentis allekti in theatris etiam conspici se non fuerunt veriti, hinc adeo legibus & synodalibus decretis opus fuit, quibus in verecundiâ istam reprimere oportuit. Dolet Justinianus Imp. in l. 34. C. de episcop. aud. talia de Episcopis audiri. *Alii vero, inquit, neque obfure aut latenter aut equorum certaminibus se immiscunt: aut etiam invitant aliquos super equorum profligatione, aut victoria vel per seipsos, vel per alios quosdam, ut quia non decenter talia ludant: aut scenicorum vel thymelicorum spectatores sunt ludorum, aut earum, qua in theatris certantium ferarum pugna sunt, neque cogitant, quemadmodum ipsi vel his, qui modo & recens imitati sunt, & adorandis mysteriis dignati, ipsi pradicunt, ut abrenuncient adversarii demonis cultui, & omnibus pompis ejus, quarum non minima pars talia spectacula sunt. — Et sancimus, neminem neque diaconum, neque presbyterum, & multo magis Episcopum audere de cetero, ut post divinam nostram legem interesse plebeis hujusmodi spectaculis, qua prius diximus, aut quid eorum, qua in his prohibentur, facere, sed omni ad illa participio in posterum abstinerere, &c.* Hanc suam prohibitionem iteravit & renovavit idem Justinianus novell. 123. cap. 10.

IV. Ante Justinianum prohibitum id fuit per decretum Concilii Laodicensi can. 54. *Quod non oportet sacerdotes aut clericos spectacula aliqua contemplari in nuptiis aut convivis, sed antequam thymelici ingrediantur, eos surgere & discedere. Qui sunt thymelici, videri poterit Christophorus Justellus ad Cod. canon. Eccles. univers. pag. 215. Rittershus. ad Salvian. pag.*

207. Joh. Casp. Suicer, *in thesaur. Eccles.* Id certum est, plurimis scurrilitatibus spectacula ista referta fuisse. Similis prohibitio reperitur in Concilii Quinifexti Trullani *can. 24.* Ne cui liceat eorum, qui in sacerdotali ordine enumerantur, vel monachorum, in equorum curriculis subsistere, vel scenicos ludos sustinere. Sed & si quis Clericus ad nuptias vocetur, quando ad deceptionem comparata ludicra ingressa fuerint, surgat & è vestigio discedat, patrum nostrorum sic jubente doctrina. Si quis autem ejus rei conjunctus fuerit, vel cesset vel deponatur. Imò verò omne id deinceps, quod aures vel oculos delectare possit, ex mundi hujus voluptatibus prohibitum fuit Clericis in synodo Cabinolensi *II. can. 9.* Ab omnibus oculorum auriumque, illecebris sacerdotes abstinere debent, — — & histrionum sive scurronum & turpium seu obscenorum jocorum insolentiam, non solum ipsi respuant, verum etiam fidelibus respuenda percenseant. Id quod lege publicâ confirmatum per constitutionem Ludovici Imp. *addit. 3. ad capitular. n. 42.*

V. Quod si cum probro atque dedecore conjuncta fuerit sola Clerici in theatro præsentia, quando fœdiori turpitudine notatum erit proprium ejus factum, quando ipse histrioniam facit, & inter mimos nomen suum profitetur, aut prohibita ejusmodi spectacula edit. Id enim factum aliquando, non tantum ex dicti Concilii Trullani *canone 51.* colligitur, sed etiam disertis verbis id testantur tùm Græcæ, tùm Latinæ Ecclesiæ Doctores. Invaluerat enim aliquando in Ecclesia Constantinopolitanâ consuetudo, ut Clerici larvati luderent in Ecclesia in festo natalis Christi & festo Luminarium amictu monachorum, vel militum, vel variorum animalium specie. De quâ re ita scribit Theodorus Balsamon ad Concilii Trullani *can. 62.* Sed & quidem Clerici in quibusdam festis varias personas suscipiunt & effingunt, & aliquando quidem ense cincti cum militariibus vestibus in Ecclesiæ medullium ingrediuntur, aliquando verò ut monachi progrediuntur, vel ut quadrupedia animalia. Cùm itaq; interrogassem, quomodo hac fieri permissum sit, nihil aliud audivi, quàm hac longâ consuetudine fieri.

VI. Idem prorsus in Latina obtinuisse Ecclesiâ, testis locuples est Innocentius III, Pontifex in *cap. 12. de vit. & honest. Cler.* cujus in antiqua collectione *3. cap. 4. eod.* hæc sunt verba: *Interdum ludi sunt in eisdem Ecclesiis theatrales, & non solum ludibriorum spectacula, introducuntur in eas monstra larvarum: verum etiam in tribus anni festivitatis, quæ continuè natalem Christi sequuntur, diaconi, presbyteri ac subdiaconi vicissim insaniasue ludibria exercentes, per gesticulationem suarum debachationes obscenas in conspectu populi, decus faciunt Clericale vilescere, quem potius illo tempore deberent prædicatione mulcere. Non tamen puto, de clericis etiam accipiendam esse canonem primum Concilii Antifiodorensis, & si generaliter admodum conceptus sit: Non licet Kalendis Januarii vetula aut cervolo facere,*
vel

vel strenas diabolicas observare, sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus. Quid sit vetula aut cervolo facere, optimè explicat Jacobus Sirmondus ad d. can. tom. i. Concil. Gall. pag. 613. Car. du Fresne in Glossar. voc. cervola. Uti dixi, nolim canonem istum de Clericis interpretari, ac si ipsi quoque eâ ætate ludibria talia edidissent. Quod autem de sui seculi moribus d. l. testatus fuit Innocentius, id superiore adhuc ævo observatum à se scribit Carolus Molinæus ad istum textum. *Ut turpiter, inquit, fieri vidi Aureliis in templo majori, deinde per vicos anno 1517. & 1518. Sed postea correctum & omissum fuit, ut vidi.*

VII. Turpe admodum est, quod ex Ægidio aureæ vallis de gest. Leodens. refert Anton. Dadin. Altierra ad d. c. 12. in diebus solennibus Paschæ & Pentecostes solitam fuisse unam è meretriculis Clericorum reginam creari, quæ purpurâ amicta & coronâ redimita in sublimi solio collocata, & circa quam non sine idololatria per totum diem choreæ ductæ fuerint. Verba Ægidii sunt; *Sacerdotes quippe caterag. Ecclesiastica persona cum universo populo in solemnitatibus paschæ & pentecostes, cum sanctam devotius aliis diebus Ecclesiam frequentare, & DEO servire tenerentur, aliquam ex concubinis sacerdotum purpuratam ac diademate renitentem in eminentiori solio constitutam & cortinis velatam, Reginam creabant, & coram ea assistentes in choreis, tympanis & aliis musicalibus instrumentis totâ die psallebant, & quasi idololatra effecti ipsam tanquã idolum adorare solebant.* Puerilia hæc merito dicerentur spectacula, nisi à sacerdotibus, quos sapientes, & sanctos, & severos esse decebat, edita fuissent. Qui sanè propter ludicram ejusmodi scenam sempiternas foedissimæ turpitudinis notas subierunt, ut etiamnum multo cum opprobrio eorum memoria recolatur.

IX. Alia longè fuit mens & sententia Veterum, qui omnes ejusmodi ludos detestati ab Ecclesiasticis maximè personis prorsus evitari voluerunt, uti docent constitutiones & decreta supra adducta. Quibus addi potest Concilii Parisiensis VI, cap. 38. *Cum ab omnibus Christianis juxta Apostoli documentum stultiloquium & scurrilitas sit cavenda, multo magis à sacerdotibus Domini, qui aliis exemplum & condimentum salutis esse debent, caveri oportet. Hac quippe à sanctis Viris penitus sunt propellenda, quibus magis convenit lugere, quàm ad scurrilitates & stultiloquia & histrionum obscenas jocationes & ceteras vanitates, quæ animum Christianum à rigore rectitudinis emollire solent, in cachinnos ora dissolvere.*

Neg. enim decet, aut fas est, oculos Sacerdotum Domini hujusmodi spectaculis scadari, aut mentem quibuslibet scurrilitatibus aut turpiloquiis ad inania rapi, &c.

P

CAP.